

Vtorak, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na
dom za vsako leto 8 gl. — 1.
za pol leta 4
za četrt leta 2 20 ..

Po pošti:
za vsako leto 10 gl. — k.
za pol leta 5
za četrt leta 2 60 ..

Vredništvo in opravnostno
je na stolnem trgu (Dom-
plate) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznanila:
Za vsako dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiska 1krat,
5 kr., če se tiska 2krat,
4 kr., če se tiska 3krat
veče pismenke se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačat-
kolek (štempelj) za 30 k.
Rokopisi se ne vračajo-
kopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 147.

V Mariboru 14. decembra 1869.

Tečaj II.

Cesarjev prestolni govor.

Iz govora, s katerim je cesar pozdravil ude obeh zbornic, podajemo tu bralcem glavni del, t. j. vse one stavke, ki govoré o državnopravnih vprašanjih. Ti stavki so diplomatično zviti in preudarjeni, da povedo mnogo, ali pa nič. Ustavoverni se hudejejo, ker vidijo v tem prestolnem govoru začetek preuredbe ustave, toraj poravnjanja s Slovani. Strog opozicionalec pak se zopet prav lahko spodtika na več krajih kjer se kaže „ustavna pot“. Vidi se, da je prestolni govor dete porazumljenja med strankama, ki sti zastopani v ministerstvu. To pa se ne da tajiti, da je govor v tem oziru mojstersko narejen, ker nobene ladije za seboj ne počge, temuč pusti mnogo vratic odprtih, tako da bode lahko prihodnja politika federalistična ali centralistično-cislajtanska, pa se ne bo nihče mogel na ta prestolni govor sklicavati. Glasi se:

„Ne da se tajiti, da po providnosti meni izročena država na podlagi ustavnih osnovanj na vse strani v razvoju napreduje. Ali kakor more tudi priznajoča sodba o tem razvoju, domá ia drugod storjena, pogum in zaupanje do spolnitve velike dolžnosti utrjevati, tako so vendar še velike naloge, ki jih je rešiti. — Izvrševanju brambovske postave je v enem delu države prebivalstvo z orožjem v roki vprlo se. Potrebne so bile izredne naredbe, o katerih vam bo moja vlada ustavno poročala. Jaz zelo občalujem zmoto, ki je bila temu vzrok, in upajoč da se bo kmalu odpravila, zapovedal sem svoji vladi, žalostne njene nasledke, kakor brž se vrnejo postavne razmere, kolikor mogoče polajšati.

Velja dalje podlogam delovanja v ustavi sami, tisto splošno in dejansko priznanje dobiti, ktero se od marsiktere strani odreka, kar jako občalujem. — Ako so se iz dozdanje skušnje spremembe na ustavi kot želeti vredne skazale, dan je za to pot v ustavi sami.

Večina zastopov mojih kraljestev in dežel se je pečala z vprašanji, ki se tičejo volitve v državni zbor. Moja vlada bode o tem državnemu zboru poročala in ga dela v položje, da po svojem delokrogu sklepa. Ako se v tem važnem vprašanji potrebna edinost najde, pričakovati je tem: gotovejše rešitve vseh družih, ustave se dostajajočih vprašanj.

Če pa ima oblika ustave prostor, da se v veljavo denejo vsakovrstne misli in želje o njenem daljnem razvijanju, stavljene so pač (tem željam) meje v bistvu države v mnogem obziru. Ustava ni bila ustvarjena brez skrbnih ozirov na posebne razmere kraljestev in dežel, in njih opravičene tirjatve, te na samostojen način uravnati. Jaz pričakujem, da namen, tej tirjatvi ožje meje postaviti, nego jih moč in oblast države na znotraj in zunaj silno ne tirja, ne bo na potu vsestranski želji po porazumljenji.

Preverjen sem, da so vsi moji narodi z menoj v tem edini, da se slava čestitljive preteklosti ponovi le z jasnim spoznanjem sedanjosti. . . Zajemam to prepričanje iz pomisleka, da bode tisto mišljenje, ki se drži blagobitja države kot pogoja prave koristi kraljestev in dežel, z zvestim prepričanjem, gotovo zedinilo in moralo zedinilo razdvojenega namene.“

H koncu omenja prestolni govor cesarjevega potovanja, izreka upanje, da se bode trgovinstvo povzdignilo, ter zagotavlja, da je ustavno delo tem iaglje, ker se ni bati vojne.

Pruska politika in Prusomani.

(Konec.)

V prvem in drugem članku pod tem naslovom*) sem kratko narisal prusko vlado in glavni dve pruski stranki. Pokazal sem, da, kakor se od dne do dne bolje vidi, narodnoliberalna stranka vsaj v pruskem državnem zboru ne le napreduje, no tudi že skoro gospoduje, rekel bi kmalu, vse druge stranke vstrahuje. Tako je pred nekimi dnevi ta stranka zopet sijajno zmagała ter z nasvetom: naj severna zveza ima tudi postavodaje privatnega prava v rokah, prodrła.

Vidi se tudi, kakor da Bismark hoče k tej stranki očito prestopiti, ker je videl narodnoliberalce svoje geslo: „Kar z dobrim ne gre, naj kri in železo opravi“ ne le braniti, ampak nasproti federalistom ali „partikularistom“, kakor narodnoliberalci staroprusko in samostalno stranko imenujejo, že večkrat na pomoč klicati. Kakor so privilegiranim liberalcem vsega sveta godi, da imajo liberalnost na jeziku in orožje pri roki, (kakor so tudi Kromvelci nekaj bili polni liberalnih fraz, pa pri tem hlinjenji najkrutejši samovladarji, kar jih angleška povestnica zna), tako tudi pruski narodnoliberalci vselej, kader jim kaj ne gre po volji, orožje kličejo na pomoč, neglede na to, da je ravno obožovana oblast vsaki svobodni in narodni politiki sovražna in da je v politiki doslej vselej tisti, ki je prvi meč potegnul, tudi prvi po meču vpubljen bil. Novejša povestnica vé mnogo takih primérov naštetih, in posebno v Avstriji vidimo resnico tega izreka posebno v najnovejšej zgodovini na Ogorskem tako rekoč v živih oblikah in barvah naslikano. Tako se tedaj more istina povestnična tudi o narodnoliberalcih pokazati, ki zdaj z vsemi sredstvi, celó s pridruženjem Bismarka, tega nekronanega samodržca, hoté

*) Primeri št. 140 in 143 „Slov. Nar.“

svoje cilje doseči. Z Bismarkom, to je povestnica že pokazala, ni varno iz ene košarice črešenj zobati.

Ako ravno moramo, gledé na sijajne uspehe sedanjega časa, narodnoliberalce pruske mogočne in skoro popolnoma vladajoče imenovati, vendar pa si pri vsem tem podkupljivim njih bleskom ne moremo prikrivati somnjenja, da s tem zunanjim uplivom tudi skrivna upornost proti tej stranki na Nemškem in tudi Pruskem raste. Kar tu izrekam, zdi se morebiti komu nedozvedno in samemu sebi nasprotno; ali v politiki se ne sme nikdar združevati, kar je po svoji naturi različno. V pruskem parlamentu res da imajo narodnoliberalci večino in prevago, res da tu snujejo zakone, o katerih drznosti preje nikdo ni sanjal, kakor ravno predlog zastran privatne postavodaje severne zveze. Ali, kolikokrat delajo parlamenti po svoje, a narodi zopet po svoje! Včasih narodi molče k vsemu, kar parlamenti sklepa; ali kader je treba parlamentove sklepe dejanski izvrševati, tedaj se še-le pokaže koristnost ali pogubnost zakonov. Takošen sklep, kakor je bil pred kratkim v pruskem zboru o privatnem pravu bode še le pri izvrševanju različnim deželam severne zveze segel do živa, in izreki nekterih narodnoliberalcev, kakor n. pr. Miquela ki je dejal: „Pravo in jezik sta pogoja narodne države. Novo državno poslopje, ki nima pravno jedinstvo postavljeno, je na pesek sozidano. Da nemški pravoslavci ravno nasprotno temu za pravo podlago jemljejo, to mi je dokaz, kako daleč smo na Nemškem vzadi ostali“, — taki izreki bodo se še le morali v dejanji resnični pokazati, ker jih zgodovina ne potrjuje. Ravno nasprotno se, kakor vsak lahko vidi, v tem oziru godi; raji, ko da bi tuje, nenarodno pravo priznavali, žrtvujejo narodi ves državni jim sicer pripadajoči dobiček, raji dajo premoženje in življenje. S takimi teorijami ni verjeti, da bi si pruski narodnoliberalci mogli trdno državo osnovati; proti temu govori samostojna preteklost nemških držav, proti temu se upirajo zemljepisne in v stoletnih zakonih utrjene šege, proti temu se upira vsaka slednja iskrica samovesti in samočasti, in konečno različni nravi različnih nemških plemen. Čemu bi neki Bavarec pri Prusu pravde iskal, ker ima sam svojo starodavno pravo? Kedaj bode Badenčan svoj svobodomiselní zakonik zavrgel, pa pruskega objel? In kako si hoče Prusija svoja nekaj gizdava mesta, kakor samoupravni Frankfurt, Bremen, Ljubek, Hamburg in domoljubne ter po samostojnosti hrepeneče Hanoverance pridobiti, ako jim zadnje znamenje in zavetje samostalnosti, privatno pravo, ugrabi in jim svoje tuje vsili? Kako si hoče Prusija srca svojih podvrženih dežel pridobiti, ako jim, kakor zdaj že z Braunsveigom dela, celó gospodarjenje z lastnim premoženjem in denarjem že zdaj, ko še Braunsveiga ni poledovala, krati? In kaki končni cilj je v stanji, podvržene države s Prusko ali pa z velikim nemškim kraljestvom sprizajnti, ako narodi drugega nimajo pričakovati, kakor krvavih od pruskih generalov in častnikov vojevanih vojn, kakor neprestanega potiševanja in mirjenja nezadovoljnih državljanov in pri vsem tem neizmerne denarne in krvne žrtve, kakoršne severni „bund“ že sedaj podvrženim nalaga? In konečno služijo vse te žrtve samo v povzdigo in vladarstvo pruskega, nikakor pa nemškega naroda.

Tega se narodi že zdaj nadejajo in zato se južna Nemčija, posebno nje glava Bavarsko, z vsemi silami proti Prusizmu brani in ako tuđ nemški narodi za trenotek omamljeni v severno zvezo stopijo, njih zaslepljenost ne more dolgo trajati. Z dobrim, to je povestnica dokazala, se nemški narodi še nikdar niso v eno samo, enojno državo vpokoravali; za kratko časa jih je samo železna in krvava sila v eden jarem vpregala. Ali hoče Prusija uganjko nemške centralistične države rešiti? Pač tako.

Ostalo mi je še o avstrijskih Prusomanih govoriti. Kdo jih ne pozna? Kdo ne vidi jih podobnosti s pruskimi narodnoliberalci? Kdo ne vidi končnega političnega cilja, kterega Prusomani v Avstriji dosegaajo, ki jo hočejo po enem kopitu, brez ozira na narodne različnosti, v prid edinih dveh narodov prestorjiti?

Za eno ali dve leti se je liberalcem to posrečilo; ali že se kaže upor in gizdavo poslopje že zdaj propada. Da bode to poslopje prusomanske hinavščine popolnoma propadlo, to je gotovo; menj gotovo je, če bode federalizem kedaj vresničen ter svoj namen, Avstriji na noge pomagati, tudi dosegel. Prihodnost Avstrije je v temno in skrivnostno krilo zagrnena.

Isterski novoizvoljeni šolski nadzornik.

Iz Dunaja, 11. decemb. [Izv. dop.]

Dan na dan dunajsko ministerstvo s Slovani tako postopa, da tlačeni morajo vse žile napeti, je podreti. Zadnje mesece tare posebno Jugoslovence, zato tu godrnjanje in občena nezadovoljnost, tam hruš in vriš, in prelivanje krvi. Ubogo Istro tlačijo Lahonje v zvezi s c. k. birokrati stare in nove zveličalne dobe, ravno tako kot tlačijo Dalmacijo, kjer so krvavo vstajo Bokeljev zakrivili.

Da ta sistem, ki nas zmiraj bolj hitro k razpadu Avstrije tira, ne misli prenehati, nam priča današnji ministerski udarec. Predčera je bil izvoljen novi nadzornik Isterskih šol — nadzornik malih ali ljudskih in srednjih šol. Slovensko-hrvaška Istra, kjer so Italijanje le po mesticah zahodnega

obrežja in še po nekaterih drugih kotih rastreseni, dobi za nadzornika moža, ki si jej toliko prilije kot kravi sedlo. Možek je nemškega rodu, iz daljne česke nemčurije doma. On ne zna ne edne niti slovenske niti hrvaške besede. Služboval je blizo popred po beneških gimnazijah, od nesrečnega leta 1866 pa v Trstu, ali pri mestni ali pri državni gimnaziji, ne vem na tanko povedati. Zaslug za šolstvo nima nikakoršnih pokazati, če niso to v sedanjem času že posebne zasluge, da se nemški neznačajnej pri vsaki priliki okoli ministra uka in pri dotičnih dvornih in ministerskih in drugih svetovalcih liže. Nekteri Goričani bodo novoizvoljenega šolskega nadzornika gotovo poznali, ker je pred meseci tudi za ravnateljstvo pri goriški gimnaziji prosil. V dotični prošnji je tudi trdil, da razume tudi slovenski, ker je imel v Trstu zadnji dve leti mnogo prilike s slovenščino se pečati. Tako stoji, ali je stalo od besede do besede zapisano v dotični prošnji, ker je razpis službe vsaj Slovence slepil in tirjal, da prosilci morajo zmožni biti tudi slovenskega jezika. Takega moža, ki ga Goričani še za nemško ustrojeno gimnazijo niso mogli rabiti, je ministerstvo poslalo za nadzornika isterskih šol! Ali tako razklada ministerstvo §. 19. tistih liberalnih temeljnih postav, ki so pred dvema letoma beli dan zagledale!

Kako bo ta možek, ki razen v Istri nepotrebne nemščine le laško razume, obiskaval in nadzoroval isterske male ali ljudske šole, si še misliti ne morem. Pred časom je „Slov. Narod“ razglasil, da česki Nemeč Holcinger pri nadzorovanju slovenskih gimnazij slovenščino popolnoma zanemarlja in pri izpraševanju slovenščine celo (zoper jasno postavlo o preskušnji zrelosti) iz sobe gre in se po mostovžih spreha; novoizvoljeni isterski nadzornik pa razen italijanskih šol po mesticah slovensko-hrvaških še pregledavati ne bi smel; zakaj je potem nadzornik? Pa ker po sedanjih uradnih in vladnih krogih le strastna pristranost vlada, si vsi sebičneži in neznačajnej mislijo: wem gott ein amt gibt, dem gibt er auch den verstand — in toliko ima možgan vsakdo, da ob meseci pobotnico spiše in smehljaje denar uživa, na korist ljudstva, ki mu jih s krvavimi žulji plačuje, pa nikakor ne misli. Bog pomoz!

Narodne manjšine.

Vse dozdanje politično življenje nas je učilo, da naši nasprotniki niso imeli nobene morale v politiki, kar se tiče narodnih, prirojjenih pravic. Ni treba, da bi našim bralcem še le s prstom kazali, kako nemška večina na Štajerskem ni niti ene same trohice storila, da bi se naš slovenski jezik razvil, ali celo v svojo veljavo djal. Ni treba kazati, da so Nemškutarji na Kranjskem vselej vse pobijali, kar je takega navetovano bilo, ki bi bilo narodnemu življenju pod pázuho seglo in k življenju pomaglo. In na Goriškem je vlada in so Lahji vsemu slovenskemu le polena pod kolesa metali in lášili kjer se je dalo. O Koroškem pa še govoriti ni, ker tam je sovražnik narodni čut tako zatri in Slovenci so tako malo delali, da niti enega zastopnika nimajo, in se torej niti ustavno glasiti nemorejo. Slovenska šola, slovenska kancelija, slovenska cerkev, — sploh ves slovenski jezik je bil le za hlapce, bil vselej za vrati. In kjer je v večini bil, naredil se je po vladni umetnji za manjšino. To manjšino pa so vselej potrli, neusmiljeno in brez vesti. Kar imamo narodnih pravic — bogme da je malo! — vse smo izpullili s silo in težavo.

Novi prerok pravične vlade v Avstriji, že večkrat imenovani nemški svobodnjak Fischhof ima o varstvu narodnih manjšin v svoji knjigi „Avstrija in poročta njenega obstanka“ zanimiv članek, ki je vrhunc njegove cele ideje. Pozneje bomo še priliko dobili, z našega vselovanskega stališča tu marsikaj popraviti, zdaj pa svojim bralcem podajamo Fischhofove misli. On pravi:

„Narodne manjšine morajo imeti varstvo pred večinami. Na vrhu poročtev za to varstvo, bi morala biti skrbno izdelana narodnostna postavla. Državni zbor, ki je s slave vredno gorečnostjo verske manjšine za medversko postavlo v brambo vzel, opustil je do zdaj, globlje v državno življenje segajoče narodne razmere v kaki mednarodnostni postavli pravično in za stalni čas vrediti. — Pač zagotavlja ustava 21. decembra v §. 19 osnovnih postav enakopravnost. Ali v družih oznovnih določbah se pokazuje na obstoječo, ali še prihajočo postavlo, v tem paragrafu pak se zastonj išče, da se bo posebna postavla izdala. Prazne obljube nimajo nobene veljave. Narodnosti potrebujejo na tanko določenih pravic. Kajti samo meje pokažejo velikost posestva, in le na tanko popisane meje varujejo, da samovolja sovražno ne poseže po pravicah. V taki postavli bi se morala enakopravnost jezikov vsake kronovine v šoli, cerkvi, upravi, sodnji in postavodaji tako jasno in nedvojbeno določiti, da bi narodne manjšine popolnem varne bile pred vsako krivico od strani većin. Najbolj bi se morala določba povdariti, ki bi varovala narodne manjšine v deželnih zborih, kajti brez tega izdatnega varstva v postavodaji ne bo nikoli narodaega miru, bodo v Avstriji le gospodujoči in tlačeni narodi živeli.

Manjšinam bi se moralo pomagati, da so v stanu varovati same sebe. Pripomočke braniti se v roke dati večini, pravi se totiko kakor trdnjavo sovražni vojski v stražo prepustiti.

To varstvo bi se doseglo po dveh potih. Eden je ta, da bi se v v mešanih kronovinah naredile dve narodne zbornici (komore). Tako bi bila na primer na Českem ena česka in ena nemška komora. Sistem dveh komor je skoro v vseh ustavnih državah iz političnih vzrokov vpeljan, torej bi ne bilo nič čudnega, ako se vpelje v deželah z mešanim prebivalstvom iz narodnih vzrokov.

Ako se pa tu sistem dveh komor ne priporoča, je za tegadelj, ker je v Avstriji ravno tako nevarno parlamentarno dotikanje (kontakt) narodov absolutno braniti, kakor je nevarno ga brez potrebe množiti. Narodnosti brez potrebe na dvoje riniti, reklo bi se odtujiti eno od druge.

Torej bi bil bolj (?) priporočiti drug pripomoček, po katerem se narodnim

posilstvom potzapre. Ta pripomoček bi bil: da se zastopniki v mešanih deželah skupaj posvetujejo, da pa posebej v narodnih kurijah glasujejo, ter da so le tiste postavle in določbe k postavam veljavne za ktere je glasovala večina v eni kuriji.“

Fischhof odločuje tem kurijam, da bi se glasovale le o narodnih vprašanjih. V gospodarskih in splošno političnih, ktere bi se določile, glasoval bi ves deželni zbor. Med narodne zadeve šteje tudi deželno upravo in volilno postavlo, volitve učiteljev itd. Kakor v postavodaji morala bi se narodna manjšina braniti tudi v upravi. Zato bi se morale kronovine po jeziku okrožiti (arondirati.)

Glavno nalogo v okrajih daje F. okrajnemu zastopništvu. Mi nimamo nič zoper to, ali volitve v okrajna zastopništva bi morale biti na liberalnej in najširši podlogi. Kader bodo manjšine tako narodno zavarovane, ne bodo se branile na podlogi pravičnih volilnih redov direktno v zbornico poslancev voliti. Zraven tega pa naj vsaka dežela enako število zastopnikov pošilja v gospoko zbornico, ki bi tako postala zbornica dežel, in varovala federativni značaj države. „Kader bodo narodne koristi neodvisne od parlamentarne večine, bodo pri volitvah namesti rodú in jezika, politične principije v prvi vrsti, ne bode narodnost zagozda med privrženci ene in iste politične stranke. Znamenje, kako politično hramo, so nenaravne zveze v strankah, kjer prijatelj na prijatelja strelja, in se politični nasprotniki v istih vrstah vojskujejo.“

Dopisi.

Iz Kranja, 13. dec. [Izv. dop.] (Volitve v čitalnici. — Dober pastir. — „Novica m“). V tukajšnji čitalnici je bila večeraj volitev novega odbora, potem ko se je ona poprejšnje nedelje zaradi nekaterih nerednosti, ki so se takrat godile ovrгла. Kakor zadnjokrat se je zbralo tudi sinoči mnogo udov in izvoljen je bil z večino glasov gospod dr. Prevc za predsednika in gosp. Sajovic, trgovec, za blagajnika. Potem se še je 15 odbornikov volilo, tako da šteje zdaj naša čitalnica vsega skup 17 odbornikov, kateri med seboj še le volijo tajnika, kujižničarja i. t. d. Lepo število! Želeti je samo, da vsak teh 17 odbornikov dela po svoji moči na blagor in korist čitalnice. Pod krilih tega ministerstva, ki ne more živeti pa ne umreti, je začela nemškutarija tukaj, kakor povsod se šopiriti in treba je krepkih jezí, da ne škoduje narodnemu razvoju. Da bi čitalnica ne trpela škode zaradi osebnih napadov, katerim je bil in še je g. Pirc iz znanih vzrokov izpostavljen, je še pred volitvijo očitno izrekel, da ne sprejme na noben način predsedništva in je s tem pametno ravnal, ker bati se je res bilo, da bi nekteri mestjani zavolj sovraštvu do njega čitalnico sovražili, ktere predsednik je dozdej bil. Nesebičnost, ktero je gosp. Pirc s to odpovedjo pokazal, mu vso čast dela. Hvale dolžna mu je čitalnica pa tudi za njegovo dosedajno predsedovanje, ta hvala se mu je pri dotični priliki izrekla in se še očitno izreka. V ostalem pa je zdaj čitalnično ravnateljstvo tako urejeno, da nima nikdo ničesar ugovarjati, še tisti ne, ki so dosedaj zavolj osebnih vzrokov jej hrbet obračali. — V Šenčurji, eno uro daleč od tod, so se zadnje tedne zanimive stvari godile, o kterih Vam je pa tamošnji dopisnik poročal. Kako radi imajo ljudje g. Koprivnikarja, svojega duhovnega pomočnika, že sledi iz tega, da so mu, ko se je od sodbe v Ljubljani spet domú pripeljal, z zvonovi pritrkovali (na Štajerskem pravijo „trjančiti“) in da so poprej v procesijah Boga prosili, naj bi bil za nedolžnega spoznan. — K slednjemu naj še omenim oni dementi, ktere ga so prinesle „Novice“ v enem zadnjih listov proti mojemu sporočilu o nekem telegramu ob priliki volitev v mestni odbor; jaz nisem prijatelj prepira, pa primoranin provociran stavim vprašanje: Od kod pa vedó „Novice“, da oni telegram ne eksistira? Ali jedó menda tudi „Novice“ vladni komis? Po tem takem je lahko, s tisoči okoli sebe metati. Zagotavljam pa, da jaz svoja poročila iz motnih virov ne zajemljem, ampak služim resnici, vselej. In to ni „presmešno!“

Iz Trsta, 13. dec. † [Izv. dop.] Zopet je sem došel sinoči ob 8 uri velik oddelek, okoli 600 mož vojakov z vojaškim vozovlakom. Veči del je Marojčičevega polka. Kakor sem zvedel bodo v sredo z enim oddelkom lovcev, kateri tudi tukaj čakajo, v Dalmacijo odrinili. Lepi ljudje so. Marojčičevih vojakov je več ko polovica Slovencev, lovci pa so vsi Nemci. Tudi sem zvedel od lojdovih mornarjev, da se je začela armada iz Budue proti Pobori in Stanjevici pomikati. Bojim se, da bo kravo se godilo, ako se bo na gor-nate sterminie sililo.

Na Hercegovinskem in Bosanskem se čuje da se uporniki zbirajo za spomlad, kar utegne res biti; naj bi vlada poskusila vse v lepem poravnati, še je čas. Kaj bo, če se plaz naraste in nazadnje potre trmoglave državnike. Čulo se je, da je cesar strmel, ko je čul iz ust kapitana Jurkoviča, kako v Dalmaciji Lahonstvo uraduje in gospoduje; upamo, da se bo vse na dobro obrnilo. General Rodič je gotovi namestnik Wagnerja.

Politični razgled.

Da je v ministerstvu velika zmešnjava, tega ne taji noben časopis, celo „N. fr. P.“ organ ministerske večine povdarja, da se morajo reči kmalu čistiti, to je, da odstopi ena ali druga stranka, ker je stanje ministrov njih „nevredno“. — „Morgenpost“ pripoveduje, da bodo Poljaki, Slovenci in Tiroleci, ako se v adresni debati njih želje ne izpolnijo, izstopili in tako ves državni zbor razprašili. Mí želimo, da bi se res tako zgodilo. —

Državni zbor bode po svoji večini tak kakor je bil. Tem nemškim gospodom se dopade, da skupaj sedó. Zato so zdaj v posebnem klubu sklenili, da bodo obstoječo ustavo držali in ministerstvo podpirali. — Mogoče

je pa, da se prek glav tega zbora, od strani vladarjeve in prave avstrijske stranke, prej ko Kaiserfeldje menijo, v čisto nov parlament zberó možje, ki bodo Avstriji, ne Nemci.

Državni zbor je imel v torek 14 dec. svojo drugo sejo. Za prvosednika je izvoljen Kaiserfeld, kakor je bilo skleneno. Za podpredsednika dva Nemca, Hopfen in Gros. Poljaki niso Kaiserfeldu dali glasu. Prvosednik je v svojem uvodnem govoru opominjal svoje nemške tovariše naj bodo vztrajni, ter jim kazal da so tudi drugotne ustave imele težke boje prestati. Žugal je, da če se ustava podre, bodo se le role nezadovoljenih zmenile. Finančni minister Brestl predloži postavo o pobiranju davkov od 1. januarja do 1. marca 1870, in pa osnovo postave o proračunu za l. 1870. Iz njegovega poročila je razvidno, da se je letos izdalo 21.300.000 gl. več nego lani, ali če se nekatere reči odštejejo le 16 milijonov, od teh 4 mil. za nove železnice. Država pa je prihodkov imela 7 milijonov več nego lani. Vse eno ne bode treba novega dolga delati, ker se bode z izvrstnimi pomočki plačalo. — Minister Taaffe predloži naredbe v Dalmaciji. — Helferstorfer nasvetuje volitev odseka 14 udov, ki bodo izdelali osnovo adrese na cesarja. To man tirja naj se voli 24 udov, pa njegov nasvet ostane v manjšini. Tudi v gosposki zbornici je voljen odsek 15 udov, ki bode izdelal osnovo adrese na cesarja. —

V Belem gradu so 13. t. m. slovesno praznovali 39. obletnico neodvisnosti Srbije. Vsi tuji zastopniki so se praznovanja vdeležili.

Ruskemu caru je avstrijski cesar po telegrafu naznanil, ka obžaluje da ni mogel k praznovanju Jurjevega reda priti in izrekel svoje simpatije do Rusije in ruske vojske. Car je odgovoril, da ga ta izjav veseli.

V Italiji je bil po dolgem trudu naposled vendar mogoče ministerstvo sestaviti. Lanča je prvosednik.

Iz Španije se vedno čuje in vedno preklicuje, da general Prim namerava polastiti se kraljevskega prestola sam. Do zdaj se je ta mož delal, kakor da bi kralja iskal, pa ne mara, da hoče le sebi to mesto ohraniti. — Zraven njega pa se vzdiguje zopet — don Karlos, ki Španjcem v svojem naj-novejšem pismu obeta toliko in tako veliko svobode, kakor jo imamo mi Avstriji. Če Španjci našo svododo poznajo v pravi podobi, menda jo bodo ravno tako malo lakomni z don Karlos-om vred, kakor Prima, ali enacega tirana. —

V francoski zbornici je finančni minister poročal, da se je francoski državni dolg od julija lanskega leta za 231 milijonov zmanjšal, ter da ga je še samo 818 milijonov. Poročilo obeta, da bode kmalu mogoče davke ponižati.

Razne stvari.

* Iz Celja, 15. dec. [Telegram „Slov. Narodu“]. V drugi tiskovni pravdi „Slov. Nar.“ je bilo porotnikom stavljenih 24 vprašanj, na ktere so odgovorili enoglasno: nekriv! Prvomestnik porotnikom je bil zopet profesor Orešek; zagovornik pa dr. Razlag, ki je v poldrugournem govoru dokazal, da obtoženec ni ničesa pregrešil. Slava!

* (O tiskovni pravdi „Slov. Naroda“) ki se je pred porotniki v Celji 13. t. m. vršila, nismo od tam dobili še obširnega poročila. Izid je znan iz telegrama v zadnjem listu. Po drobneje zvemo, da je obravnava trajala od devetih zjutraj do tri četrti na dve popoldne. Državni pravnik in toženec sta po svoji pravici zavrgla predpisano število porotnikov, tako, da jih je naposled premalo bilo in je vstopilo več celjskih namestnikov, ker so nekteri porotni možje iz okolice bili prepozno prišli. Dr. Razlag je nasvetoval in na podlogi postave dokazal, da mora biti obravnava slovenska. Sodniki so po polernem posvetovanji zavrgli nasvet zagovornikov, in tako je bila obravnava mešana. Državni pravnik je svojo tožbo slovenski razvil, prvosednik na toženca nemška vprašanja stavil (na ktere je toženec slovenski odgovarjal), zagovornik je nemški ometal podlogo tožbe, potem pa slovenski zagovarjal. Toženec, vrednik Tomšič, se je zagovarjal v obširnem govoru le slovenski. Poslušalcev je bilo veliko število iz mesta in okolice. Nekteri kot poslušalci nazoči nam zagotovljajo, da sta zagovornik in toženec trditve in razloge državnega pravnika izvrstno in temeljito izpodžagala. — Denev s sredo (15.) je druga obravnava (zarad članka: „Kdo na Kranjskem vlada“). O izidu glej telegram.

* (Dunajski delavci) zdaj vladi pregavico delajo. 13. t. m. so pred državnim zborom naredili veliko demonstracijo. Zbralo se jih je bilo okoli poldne nad 15.000. Policija, ki je že prej zvedela, da se nameravajo tu sniti, bala se je neredov in je bila torej vsa na nogah. Delavci so pa ostali mirni, izvolili 10 govornikov in jih poslali k ministru Taaffe-ju izročit spomenico, v kateri tirjajo pravico koalicije (zveze med delavskimi društvi v vseh zadevah). Ako se jim to ne da, žugajo, da jih bo še več prišlo svojo pravico povdarjat. — Potem so se delavci zbrali v Finhavzu v Zoblovi pivarni. Tu je njih voditelj Hartung poročal, da je minister Taaffe le tri izmed izbranih 10. pred-se pustil, ter da je na njih tirjatve odgovoril, ka je način tega tirjanja nepostaven in tako postopanje revoltiranju. Delavski govorniki so mu težili, da ministerstvo krati delavcem pravico zbirati in posvetovati se. Taaffe je naposled obljubil samo da bode spomenico vsemu ministerstvu izročil. Po mnogih govorih, ki so povdarjali, da je delavec brez pravice, da državni zbor nima zaupanja ljudstva, razšli so se s slavoklični na socijalno demokratovstvo.

* (Isterski šolski nadzornik.) Kot nam denašnji dopis iz Dunaja poroča, je bil 9. dec. novi šolski nadzornik za Istra (landesschulinspektor) izvoljen. Mož je Nемеc, še jako mlad in kakor ga je nam nekdo, ki je letos več časa na Dunaji z njim občeval, popisaval o šolstvu, zlasti o

malih šolah čisto nič ne razume. Uboga Istra, kako ti bodo taki možje s šolstvom na noge pomagali! Zopet lepo znamenje o ravnopravnosti jezikov v šolah. O, Svetec!

* (Hus) bode dal ime dozdanji praški dominikanski ulici. Po hudi debati v praškem mestnem zboru so Mladočehi dosegli, da se odslej imenuje husova ulica.

* (Dramatično društvo v Ljubljani). Svojo tretjo letošnjo predstavo na javnem gledališči napravi dramatično društvo prihodnjo nedeljo 19. decembra. Igrale se bode: vesela igra „Gospod Čapek“, po poljskem grofa Aleksandra Fredro, slavno znanega poljskega pisatelja veselih iger, ki ima mnogo prav dramatičnih prizorov, in že znana opereta dr. Benjamina Ipavca „Tičnik.“ Prvikrat stopi na oder v tej opereti mlada nadepolna pevka gospodičina N., katero si je pridobilo dramatično društvo. Po vsem se smemo nadejati zopet prav veselega večera, kakor sta bila večera prvih dveh predstav. Mlademu društvu, katero tako veselo napreduje, in katero bode še bolj napredovalo, ako si pridobi po vsem Slovenskem podpornih družabnikov, pa voščimo da vrlo dela naprej, kakor dozdej ter nas pogosto razveseljuje s predstavami, kakor ste bile prve dve, ktere je napravilo letos v gledališči.

* (Francoska svoboda). Nemci in nemškutarski časopisi nam tolikokrat zagotovljajo, kako strašno svobodni smo pod Giskrom in Herbstom. Včas so nam že tudi hoteli dokazati, da si Francozje enake svobode želé. Treba je torej, da pogledamo, kaka svoboda je na Francoskem, kjer tudi ni naš ideal. — Poslanec Rochefort je v seji 9. dec. protestiral, da je minister njegov demokratičen nasvet smešil in v parlamentu z zgodovinskimi navodi dokazoval, da je francoski cesar Napoleon III. še smešnej nego on. — Isti poslanec je namestu prisege samo zaničljivo prikimal in prvosednik je to vzlet kot obljubo zvestobe, katero je Rochefort prej javno odrekal. — Vemo, da so kar se dinastije tiče, pri nas druge razmere. Podučljiv je le politični moment in primerjanje naših nemških časopisov, ki so vsestranski zagovorniki politične svobode povsod, samo med avstrijskimi Slovani ne, ki so vladarju in državi zvesti, ne pa strankini vladi privrženi.

* (Šolski nadzorniki na Vranjskem) so izvoljeni gg. baron Gustav Wittenbach, Luka Gradišnik, France Šentak, Jožef Muzi, Anton Pajk. — Trije izmed teh gospodov se nam imenujejo kot dobri in rodoljubni Slovenci, torej to volitev z veseljem zaznamujemo.

Odprto pismo

g. postancu M. Lohninger-ju.

„Slovenski Narod“ nam je v 123. listu glas prinesel, ka ste Vi, g. Lohninger v deželnem zboru v Gradcu predlog, naj bi se dosedanje majhne občine v večje složile, s tem podpirali, da ste nas župane slovengraškega okraja kot nemarneže, pijance in zapravljalce očitno pred svet postavili. Še črv se zvija, ako kdo na-nj stopi, zato je tudi naša dolžnost, svoje dobro ime braniti, in Vaše očitno obrekovanje očitno zavrniti.

Vi nam očitate zanemarjenje in slabo opravljanje občinskih zadev. Ne vemo sicer, s čem ste to dolžnje dokazali: menda mora ves svet le Vaši mogočni besedi verjeti! Mi smo si svesti, da smo svoj težaven posel po svoji slabi moči, kolikor je mogoče zvesto opravljali, če pa ne gre vse tako po škripcih, kakor bi treba bilo, nismo vselej le mi sami krivi. Poskusite Vi kmečko nesovno obleči in si svoj kruh s trdim delom pridelovali, in prepričali se bode, da ni tako lahko na vsak ukaz plug in mitoko popustiti, po visocih planinah od hiše do hiše letati in kmete od dela proč na cesto, ali kamor si bodi, goniti. Ja prijatelj, lahko je ukaz zapisati, ali težko ga je v naših okolišinah pri minuti natenjčno izvršiti!

In da Vam povemo, ravno Vaši nemški dopisi so dostikrat krivi, da se kteribodi posel o pravem času ne odpravi, ker vsakokrat si moramo še le človeka iskati, ki nam po slovensko povedati vé, kaj nam je ukazano. Pa v kljub vsemu našem ustavljanju od nemškega dopisovanja odstopiti nečete!

Ako smo pa res tako nemarni, nas pa odstavite, in skrbite, da bodo boljši na naše mesto stopili.

Še bolj razžaljivo je drugo dolženje, da iščemo le dobička pri svojem poslovanji. Povejte nam vendar, kateri izmed nas je pri županovanji že obogatel? Vi znate tako dobro računati, zrajtate vsaj, koliko dobička ima kmečki župan od tega, ako mora vsak teden enkrat ali dvakrat v uradnje — pa še po drugih poslih letati, doma pa svoje delo zanemarjati, če pri tem za svoje poslovanje dobiva po 40 gl. na leto. Vi ste lansko leto v deželnem zboru zrajtali da mi štaj. Slovenci v primeri z Nemci premalo davka plačujemo (spomnite se, da Vam je gospod dr. Vošnjak to rajtengo v „Slov. Narodu“ ovrigel), znabiti bode, pri tej rajtingi najšli, da je naš dobiček tudi premajhen, ali pa, da ga celo — nič ni. Kaj pa Vi, gospod, ste bili res brez vse dobičkarije, ko ste že dvakrat zato potegovali, da bi Vas v deželni zbor volili? Odkritosrčni bodite in potem vrzite kamen na nas!

Da nas Vi pa še za goljufe imate, ki občinski denar s pijančevanjem zapravljam, to je pa enkrat preveč. Vsaki dan smo pričakovali, da nas bo sodnija pred-se poklicala, ka nas po pravici kaznuje; dosedaj se to še ni zgodilo — in menda se tudi ne bo. Pa pred svetom smo zdaj za slabe gospodarje in za goljufe razglašeni!

In vse premoženje steče županom po grlu. Brž ko ne, imate Vi za vsakega župana enega ogleduha, ki v vsako krčmo za njim gre, mu zmirom za hrbotom stoji, in rajta, koliko maselcev vina spi, da Vam to poročati zamore. Ta Vaša skrb je ljubeznjiva, pa zeló sitna. Morebiti, da je nas kateri ga kedaj preveč v glavo dobil, in v tem nesrečnem stanu so ga Vaše ojstre oči zagledale — zatega edinega delj pa smo koj vsi tukajšni župani pijanci!! Zdrava pamet, kje si ostala?

Hvala Bogu, mi vsi še nismo pijanci, ali za Vas se zeló bojimo, da Vas je — ne vino, — ampak maslo nemškutarije popolnoma upijanilo. Vsed

te pijanosti ste lani s okrajnim zastopom Slovenskimi zavrgli 200 gl., ktere ste obljubili tistim učiteljem tega okraja, ki bodo otrokom največ nemščine v glavo vcepili; koliko sadu je prineslo teh 200 gl. za občini blagor?

Vsled te pijanosti se potegujete za velike občine, ki imajo gotovo marsikaj dobrega: to mi tudi spoznamo; ali pri nas bodo spet za pomoček, da lam bote vrinili nemškutarske purgarmojstre, ka boče pod njih perutami slovenščina tiho zaspala, — za vselej v tem okraji!

Sicer pa Vam ne moremo — in nočemo braniti, se upirati za katero reč koli, — le toliko Vam svetujemo, da podpirate svoje predloge s modrejšimi razlogi, kakor takrat — ali pojdite se solit!

V Slovenjemgradu 7. grudnia 1869.
Janez Ovcjak, župan v Verhéh. Simon Verdign, župan v Šent. Janu. Franc Breznig, predstojnik Starotržki, Luka Stermčnik, župan Lehenski. Anton Kamnik, župan Selski.

Izpisek iz vodstvenega sporočila „Slavije“, o stanji delovanja banke po §. 36 občnih pravil predložen njenemu odboru. Do 15. novembra l. l. je imela „Slavija“ 4974 oglasov z istino 3.265.000 gld. a. v. IZ tega je bilo do istega dne

odpravljenno					zrušeno				v veljavnosti obdržano			
V I. odboru, t. j. zavarovanje za življenje	police	upisane ali zavarovane istine (kapitala)	vlog ali zavarovalnine	postranskih plačil	police	upisane ali zavarovane istine (kapitala)	vlog ali zavarovalnine	postranskih plačil	police	upisane ali zavarovane istine (kapitala)	vlog ali zavarovalnine	postranskih plačil
	103	93.000 gl. a. v.	1991 gl. 27 kr.	129 gld. 27 kr.	17	16.000 gld.	304 gl. 88 kr.	15 gl. 20 kr.	86	77.000 gld.	1686 gl. 88 kr.	114 gl. 06 kr.
V II. odboru, t. j. zavarovanje za smrt	2185	1.400.285 „	26846 „ 40 „	3256 „ 19 „	87	58.105 „	951 „ 44 „	64 „ 05 „	2098	1.342.030 „	25894 „ 96 „	3192 „ 14 „
V III. odboru, t. j. v društvi vzajemnega podedovanja	1942	1.217.583 „	57912 „ 50 „	3287 „ — „	68	46.505 „	2147 „ 50 „	67 „ — „	1874	1.171.180 „	55765 „ — „	3220 „ — „
Skupaj v vseh treh	4280	2.711.020 „	86750 „ 66 „	6672 „ 46 „	172	120.610 „	3408 „ 82 „	146 „ 26 „	4058	2.590.410 „	83846 „ 84 „	6526 „ 20 „

Navedene številke so zraven dokaz o napredku v vredovanji banke. Kajti 30. septembra l. l. je bilo število odpravljenih polic 1965, z upisano in zavarovano istino 2.711.020 gld. Ne celo v dveh mesecih je bilo tedaj odpravljenih 2335 polic, z upisano in zavarovano istino 1.39.6550 gld., k čemur je bilo se ve da treba naj večjega truga delajočih sil.

Ta znatni vspeh šestmesečne delavnosti mladega domovinskega zavoda bodo ocenili gg. udje njegovi naj bolje, ako omenimo, da mnogo starše zavarovalnice, ki tudi na vzajemnosti spočivajo in se štejejo med naj trdnejše in naj bolj razširjene, večjega vspeha niso dosegle v več letih svoje delavnosti.

Da ta sijajni vspeh ni nasledek hipnega navdušenja za národni zavod, temveč sad zdravega drevesa, ki dan na dan mogočnejše razširja svoje korenike, sledi iz sledeče primere:

20. oktobra l. l. je imela „Slavija“ 3557 oglasov na istino 2.479.580 gld. a. v. in 15. novembra je pa dosegla že 4974 oglasov z istino 3.265.870 gld. a. v. **Narastlo je tedaj le v zadnjem ne celomesečnem času 1417 oglasov na istino 786.290 gld. a. v.**

V PRAGI, 26. novembra 1869.

J. M. Šary,
predsednik.

Fr. Novák,
generalni tajnik.

JUDr. F. L. Chleborad,
glavni vodja.

Karel Židlicky,
nam. preds.

J. Svoboda,
računovodja.

Gori navedeni izkaz soglašá popolnoma z računskimi in manipulačnimi knjigami.

Jože Urban,
revizor.

Emil Hrabal,
revizor.

Oglase v gori omenjene zavarovalne odbore, kakor tudi prošnje za zastopovalske službe sprejmlja in vsako zaželeno pojasnilo poslužno podaja

glavni zastop za Kranjsko, Štirsko, Koroško in Primorje v Ljubljani,

špitalske ulice, št. 269.

Jan Ladislav Černy,
1. tajnik.

Poslušan pogovor dveh prijateljev.

M. Ravno prav je, prijatelj, da te dobim. Ti mi lahko precej daš dober svet. Jaz bi namreč rad kaj za darilo o božičnih praznikih kupil; ni da bi dosti denarja stalo, pa mora vendar nekaj prave vrednosti imeti.

P. No, tu ti je pač lahko pomagano. Kar naravnost pojdi k

AUGUST THIEL-U,

kteri ima v gosposkih ulicah (Herrengasse)

lepo, elegantno narejeno štacuno, v kateri prodaja juvele, zlatnino, srebrnino in blago iz kineskega srebra. Tam boš našel več ko 4 ducate zlatih verižic po 30 do 120 gold., čez 250 srebrnih verižic po 3 do 20 gld.; več ko 1000 zlatih prstanov najnovejšega dela po 3 do 40 gld.; z diamantom udelane prstane po 20 do 170 gold.; več kakor 100 parov uhánov; čez 50 garnitur (broš in boutons); 2 ducata broš za fotografije; križice in verižice vsake vrste na izbiranje.

Njegova zaloga srebrnine je tako bogata in mnogovrstna, da se ne dá naštevati. Tam boš gotovo kaj našel. On ima štacuno v

Paier-jevi hiši v sredi gosposke ulice v Mariboru.